

Archeologienota met beperkte samenstelling

Leuven, Rennessingel
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Leuven, Rennessingel: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Mathias Hermans

Erkende archeoloog

Margot Vander Cruyssen (2015/00047)

BAAC-Projectnummer

2019-0814

Plaats en datum

Gent, 6 augustus 2019

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1197

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

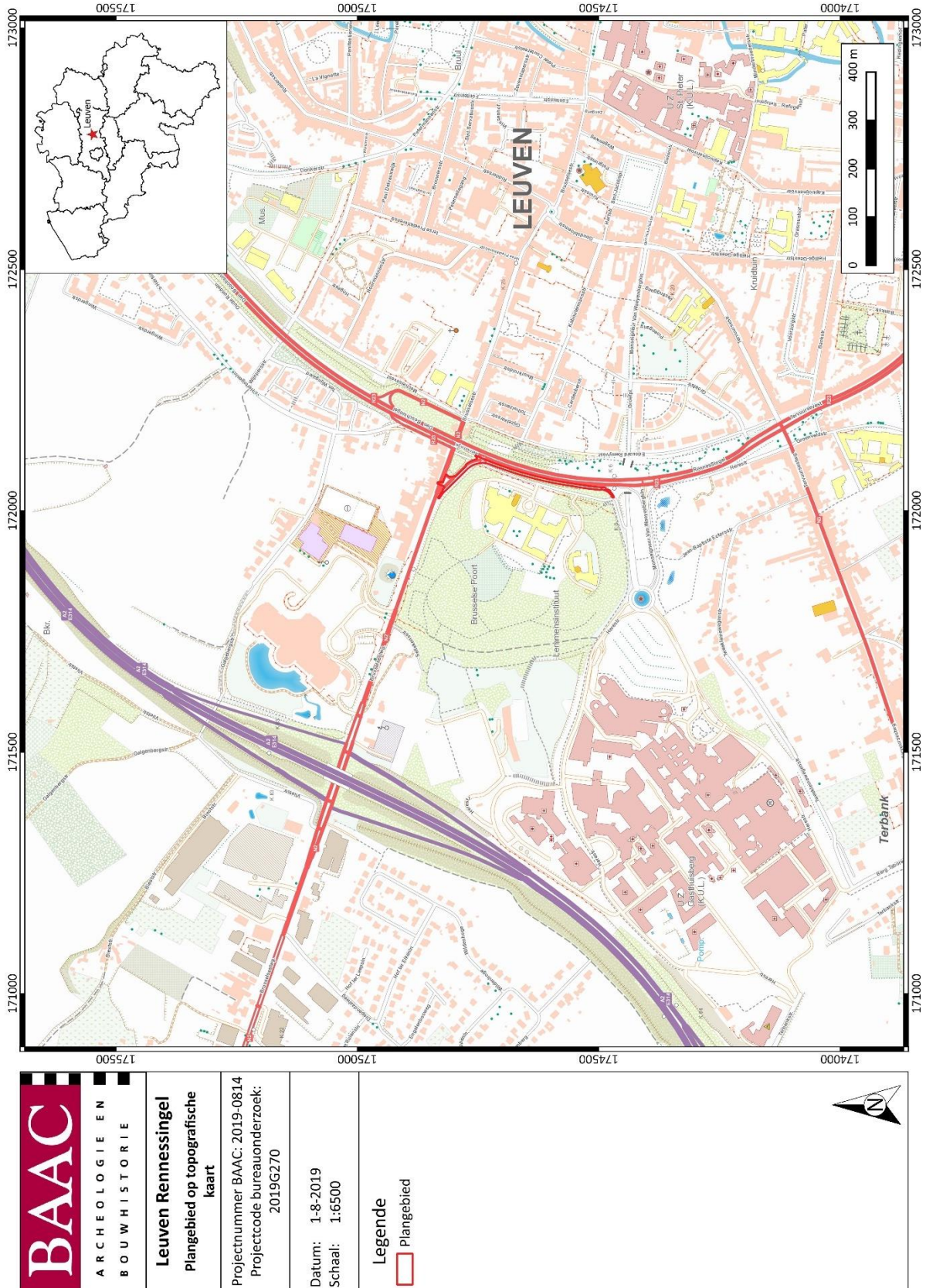
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	4
1.1.3	Aanleiding	4
1.1.4	Huidige situatie	6
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	7
1.1.6	Randvoorwaarden	7
1.2	Werkwijze en strategie	12
1.2.1	Onderzoeksvragen	12
1.2.2	Heuristiek	12
1.3	Assessmentrapport	14
1.3.1	Historisch kader	14
1.4	Besluit	27
1.4.1	Datering, interpretatie en archeologische verwachting	27
1.4.2	Potentieel op kennisvermeerdering	27
1.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	27
2	Samenvatting	29
3	Lijst met figuren	30
4	Lijst met tabellen	30
5	Bibliografie	30
6	Bijlagen	31

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

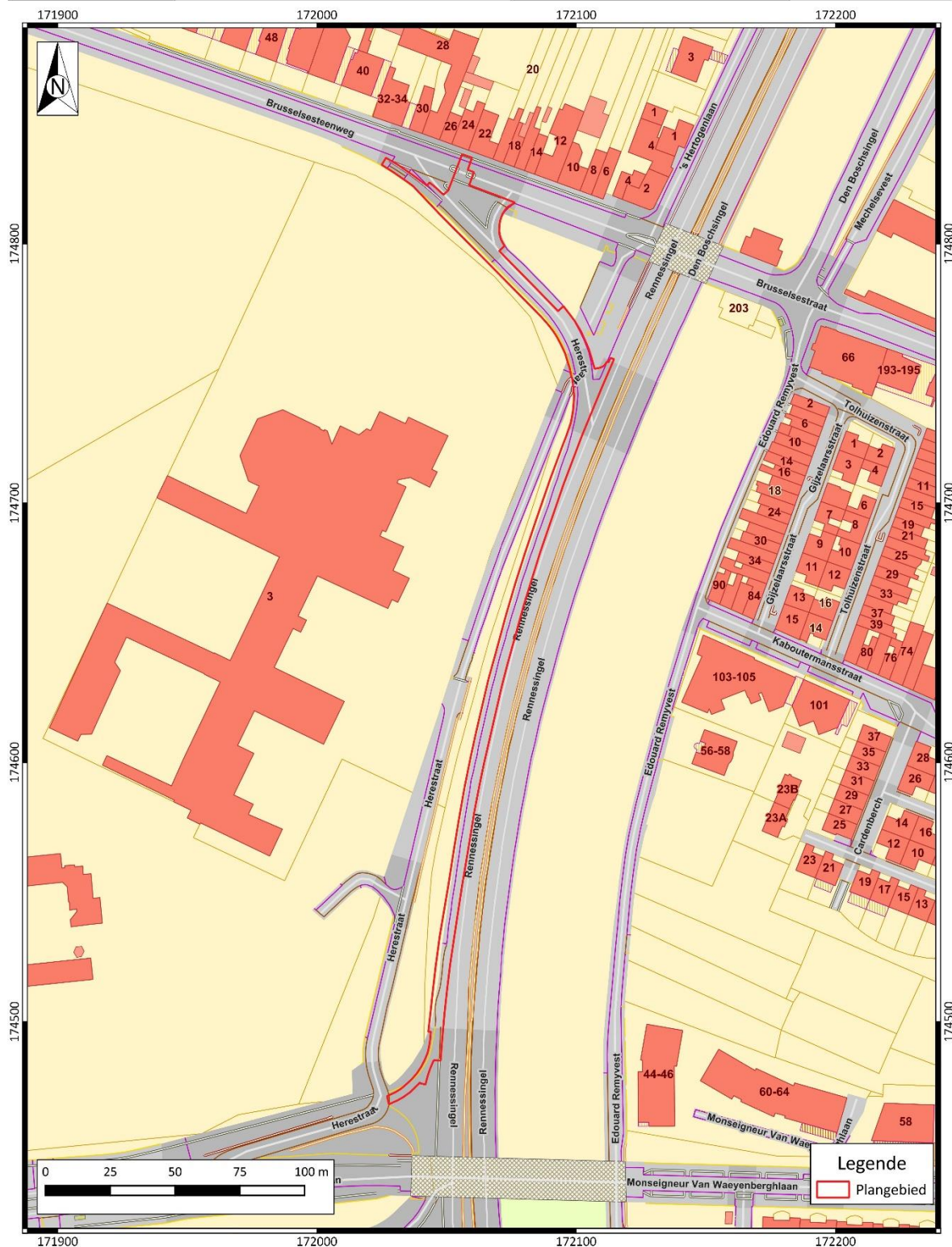
Naam site	Leuven, Rennessingel		
Ligging	Renessingel tussen de Brusselsesteenweg N2 (Brusselse poort) en Monseigneur Van Waeyenberghlaan (Gasthuisberg), deelgemeente Leuven, gemeente Leuven , provincie Vlaams-Brabant		
Kadaster	Leuven, Afdeling 5, Sectie K, Publiek domein		
Coördinaten	Noordwest:	x: 172026.62	y: 174833.18
	Noordoost:	x: 172076.37	y: 174815.90
	Zuidwest:	x: 172047.70	y: 174485.03
	Zuidoost:	x: 172027.72	y: 174468.20
Projectcode BAAC Vlaanderen	2019-0814		
Bureau- onderzoek	Projectcode	2019G270	
	Erkend archeoloog	Margot Vander Cruyssen (Erkenningsnummer: 2015/00047)	
	Betrokken actoren	Mathias Hermans (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (1:10.000; digitaal; 1-8-2019)

¹ AGIV 2019g

	<p>Leuven Rennessingel</p>	<p>Projectnummer BAAC: 2019-0814</p>	<p>Datum: 1-8-2019</p>
	<p>Plangebied op GRB-kaart</p>	<p>Projectcode bureauonderzoek: 2019G270</p>	<p>Schaal: 1:1250</p>

Plan 2: Plangebied op kadastrakaart (GRB)² (1:1; digitaal; 1-8-2019)

² AGIV 2019c

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 3.0.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een bestaand enkelvoudig fietspad vervangen worden door een dubbelrichtingsfietspad. De geplande werken impliceren bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Leuven Rennessingel* bedraagt ca. 2.780 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt gedeeltelijk in een archeologisch vastgestelde zone (namelijk de historische stadskern van Leuven) en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

Daarnaast overlapt het plangebied waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal⁴. Het gaat hier om het beschermd stads -of dorpsgezicht *tweede stadsomwalling van Leuven: deel Edouard Remyvest*.

Plan 3: Plangebied met aanduiding beschermde stads-en dorpsgezichten⁵ op de GRB⁶ (1:1; digitaal; 1-8-2019)

Aangezien het plangebied in parkgebied ligt, onderdeel is van een vastgestelde archeologische zone, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 100 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte werd genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

⁶ AGIV 2019c

1.1.4 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen op de Rennessingel (R23), tussen de Brusselse poort (N2) en de afrit naar Gasthuisberg. De oprit vanaf de Brusselse steenweg (N2) naar de Rennessingel behoort ook tot het plangebied. Binnen het plangebied loopt het huidige enkelrichtingsfietspad, als markering op de weg. Rechts van weg ligt de voet van een steil oplopend talud waarop het Lemmensinstituut zich bevindt. Over een afstand van 150 m is het talud versterkt met metselwerk.

Figuur 1: Streetviewbeeld⁷ van huidige situatie: oprit vanaf N2 naar R23

Figuur 2: Streetviewbeeld⁸ van huidige situatie: R23 met aanduiding fietsstrook

⁷ GOOGLE n.d.

⁸ GOOGLE n.d.

Figuur 3: Streetviewbeeld⁹ van huidige situatie: overgang metselwerk talud

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van een dubbelrichtingsfietspad ter vervanging van het huidige enkelvoudig fietspad (Plan 4 - Plan 5). Deze vinden grotendeels plaats in het bestaande weggabarit. Een gedeelte van de nieuwe werken zullen plaatsvinden in de berm.

Met de aanleg zal de huidige verharding van de fietsstrook en een gedeelte van de rijweg opgebroken worden. De nieuwe inplanting bestaat uit een voetpad, fietspad, een veiligheidsstrook, een ter plaatse gegoten barrière (vanaf de R23) en een tweede veiligheidsstrook aansluitend aan de rijweg. Dit heeft een totale breedte van ca. 5,29 m waarbij een deel van het talud afgegraven wordt. Deze wordt terug verstevigd door middel van een keerwand (Figuur 4, Figuur 5 - Figuur 6). De nieuwe inplanting wordt aangesloten op het bestaande weggabarit en op verschillende plaatsen wordt een nieuwe toplaag van de rijweg aangelegd (Plan 4).

De nieuwe inplanting krijgt een opbouw waarbij de fundering tot op 40 cm diep uitgegraven wordt.

1.1.6 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

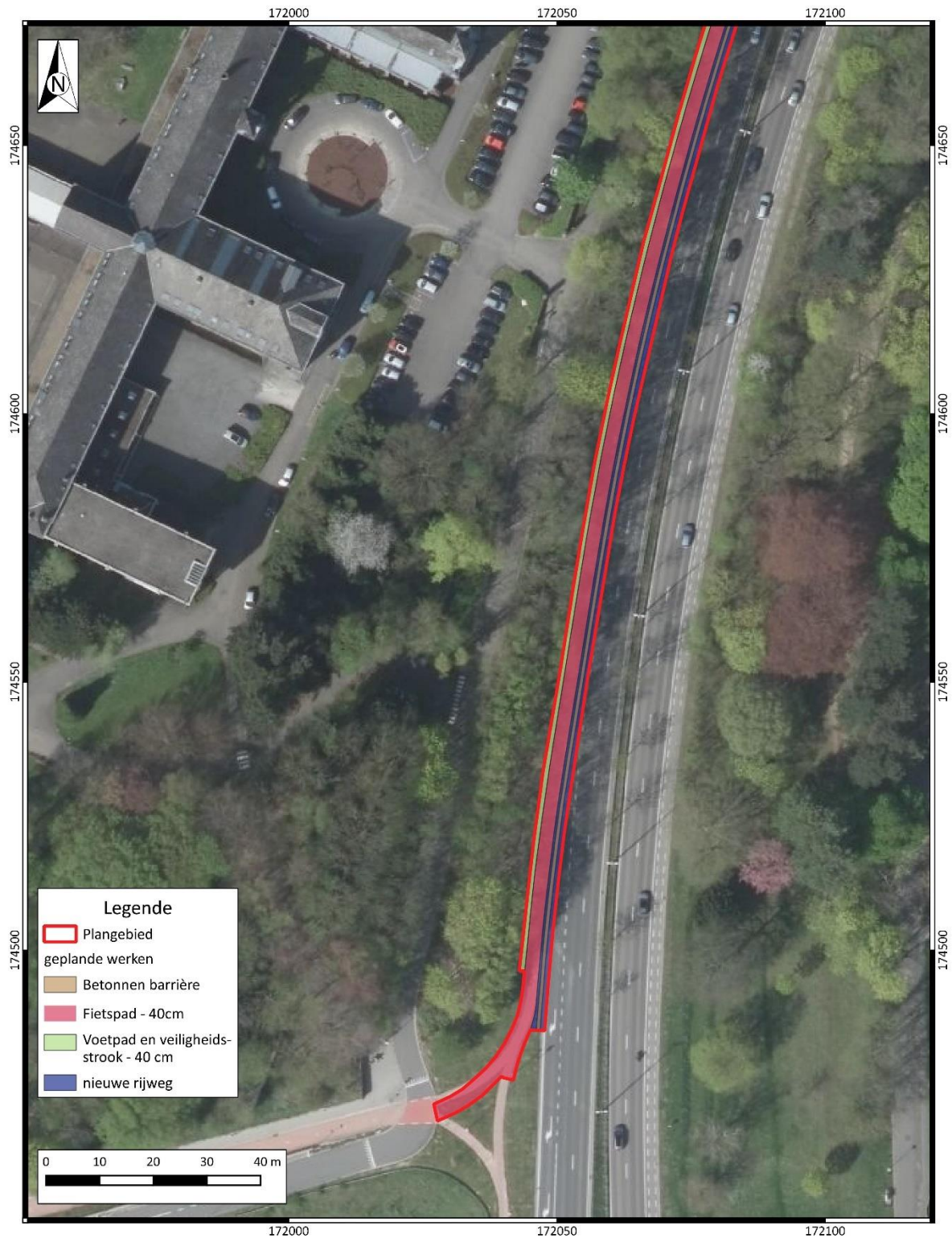
⁹ GOOGLE n.d.

Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹⁰ op orthofoto¹¹: deel 1 (1:1; digitaal; 1-8-2019)

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

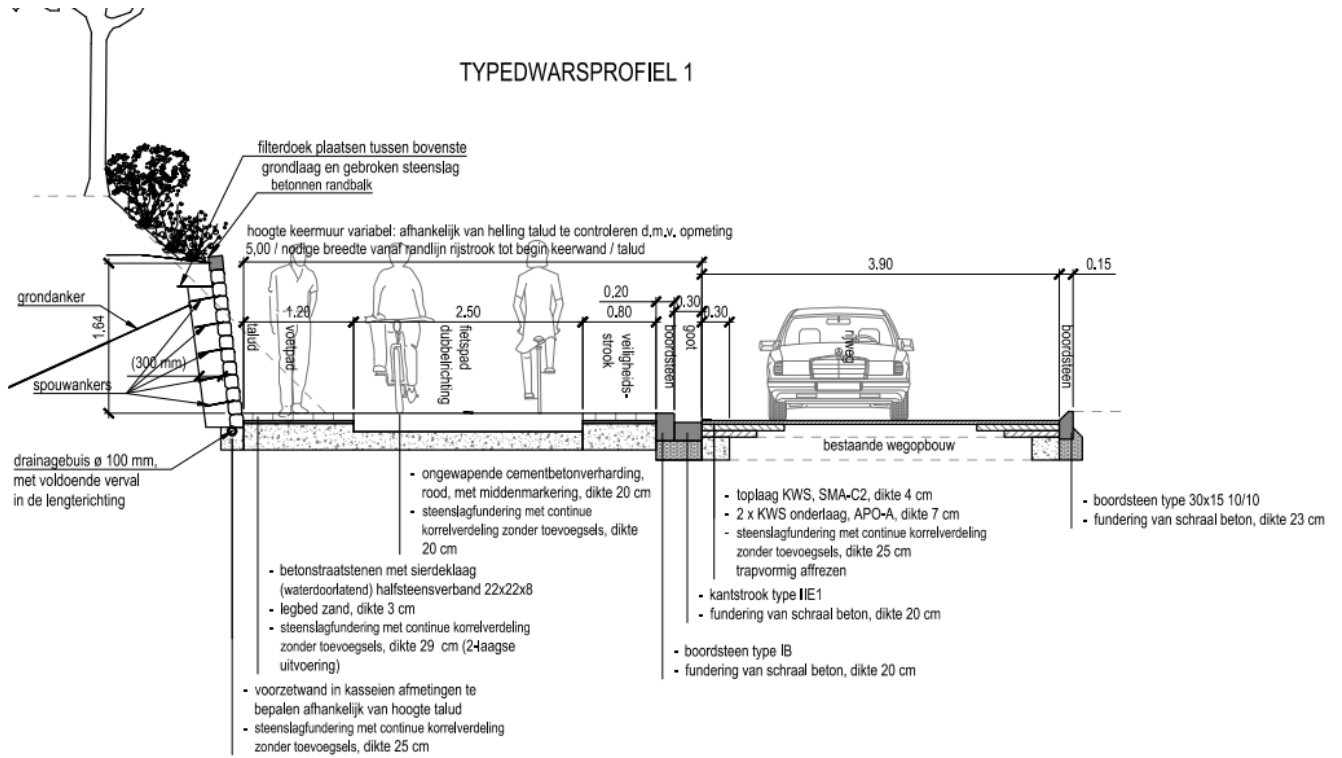
¹¹ AGIV 2019f

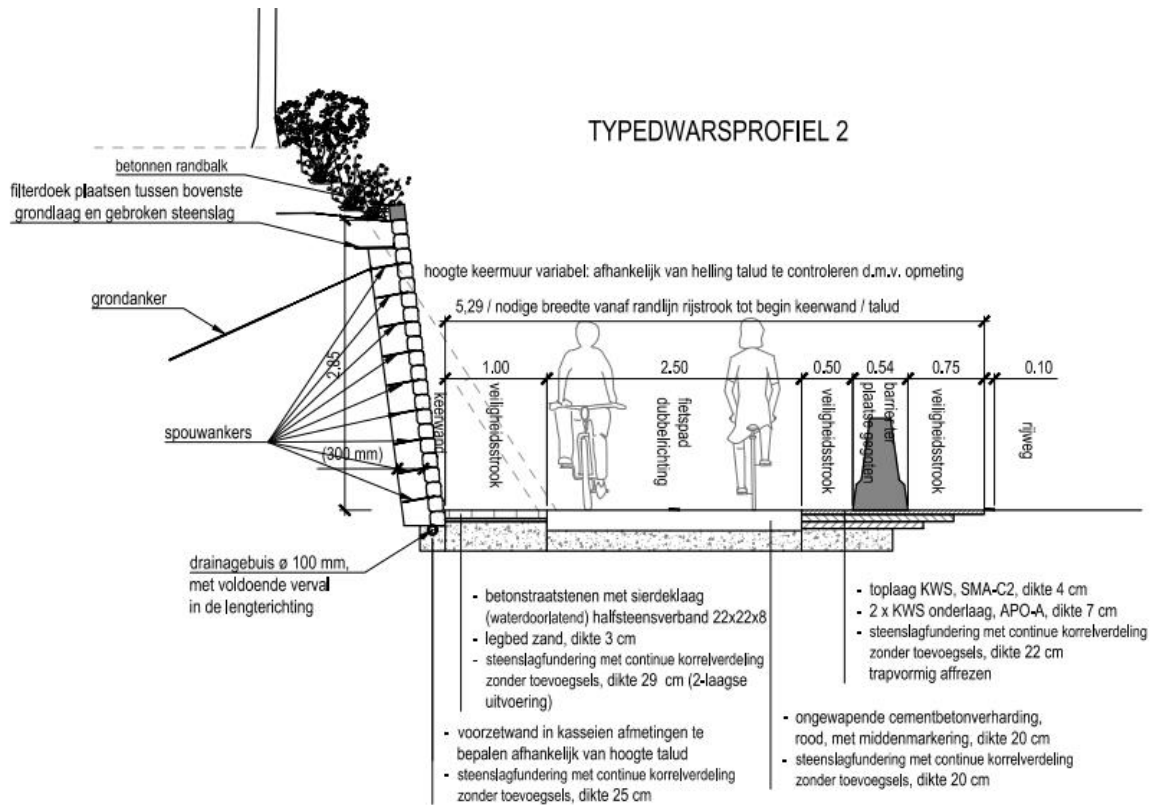
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹² op orthofoto¹³: deel 2 (1:1; digitaal; 1-8-2019)

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹³ AGIV 2019f

Figuur 4: Doorsnede van de toekomstige inplanting¹⁴

Figuur 5: Doorsnede van de toekomstige inplanting¹⁵

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

Binnen de opzet van deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt enkel ingegaan op een doorslaggevend aspect van de historische beschrijving van het onderzoeksterrein (zie C.G.P.12.5.3.3.). Een confrontatie van dit aspect met de toekomstige werken wijst immers uit dat het overgrote deel van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoringen zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed, daar deze werken grotendeels plaatvinden in het bestaande weggabarit. Verder onderzoek in het kader van de overige werken die buiten het bestaande weggabarit vallen, zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot nuttige kenniswinst. In deze archeologienota is het doorslaggevend aspect de recente ontwikkeling binnen het onderzoeksterrein en de beperkte omvang van de geplande werken.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹⁸

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaart uit 1952-'54; uit 1982 (Cartesius)

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.¹⁹ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

¹⁸ CARTESIUS 2019

¹⁹ BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

In een standaard archeologienota wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

Echter, gezien het hier gaat om een archeologienota met beperkte samenstelling wordt enkel dieper ingegaan op de historiek van het onderzoeksgebied. Deze aspecten worden geconfronteerd met de krijtlijnen van de toekomstige werken.

1.3.1 Historisch kader

Om een sluitend advies te geven over de noodzaak van vervolgonderzoek dient er gekeken te worden in welke mate het plangebied reeds verstoord werd door ingrepen in het verleden. In wat volgt wordt de historiek van het plangebied en de recente ontwikkelingen die invloed hebben op het bodemarchief besproken.

De archeologische relevantie van het onderzoeksterrein gaat terug tot de bouw van de tweede stadsomwalling van Leuven. Daar de eerste stadsomwalling de groei van de stad belemmerde en er nood was aan een nieuwe verdediging door het grotere bereik van kanonnen, werd in 1357 met de bouw van de tweede stadsmuur begonnen. Het bouwwerk met gracht had een omtrek van ca. 7 km en voltrok zich in 1365. Een bijkomende verdediging werd in de 15de eeuw gecreëerd door 48 waltorens. Door de eeuwen heen werd de omwalling regelmatig hersteld en omgevormd, dit eerder door verval dan door aangebrachte schade. In 1635 kreeg de tweede ringmuur wel zwaar te lijden onder het krijgsgeweld van een coalitie van Franse en Hollandse troepen maar werd uiteindelijk terug hersteld.²⁰

In 1781 werd het lot van de tweede stadsomwalling bezegeld toen Keizer Jozef II bevel gaf iedere omwalling van verstrekte steden, buiten Antwerpen, te ontmantelen. Echter werden slechts enkele recente toevoegingen afgebroken. Pas in de 19de eeuw werden tijdens het Franse bewind een aantal stadspoorten hetzij gedeeltelijk, hetzij volledig gesloopt. Onder het Nederlandse bestuur ging men verder met de sloop van de poorten en werden ook de muur en de torens afgebroken. De tweede stadsomwalling maakte plaats voor een 19de-eeuwse promenade en boulevard waarbij delen van de vesten werden genivelleerd.²¹

Het onderzoeksgebied van deze archeologienota bevindt zich ter hoogte van deze tweede stadsomwalling. Op de CAI²² valt een gedeelte van het plangebied onder de CAI-locatie ID 207249.

Een andere CAI-locatie die het plangebied snijdt is de indicator van een 17de-eeuwse aanvalsliepgraaf van een beleg van Leuven (ID 208976).²³

Daarnaast valt het plangebied ook samen met het beschermd stads- of dorpsgezicht tweede stadsomwalling van Leuven: deel Edouard Remyvest²⁴. Deze bescherming is gebaseerd op de ontworpen promenade (1890) van de gerenommeerde Leuvense tuinarchitect Pierre 'Liévin' Rosseels, waarbij deze omgedoopt werd tot Edouard Remyvest. De industrieel Remy investeerde in de afbraak van omwalling, wat werk verschafte aan werkloze bouwvakkers. De promenade was onderdeel van de 19de-eeuwse ringboulevard en werd als park ontworpen als een informeel, tijdstyperend landschapspark met laatromantische stijlkenmerken. Door zijn specifieke aanleg en interessante

²⁰ IOE 2019 ID 306956; ID 306595

²¹ IOE 2019 ID 306956; ID 306595

²² CAI 2019

²³ CAI 2019

²⁴ IOE 2019 ID: 271

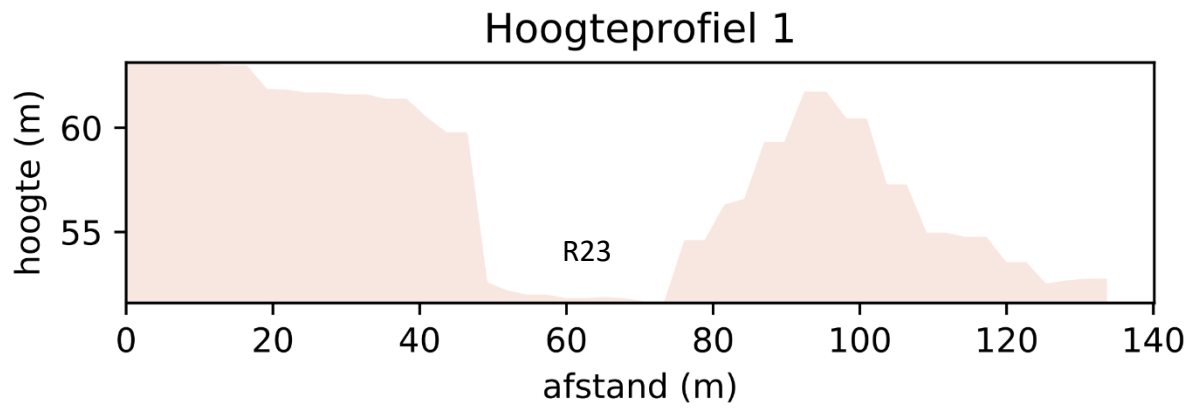
dendrologische collectie, vormt dit vestgedeelte bovendien een beeldbepalend element in het Leuvense stadslandschap. Hier werd een deel van de aarde wal bewaard wat lokaal de 'Luibank' genoemd wordt.

Tussen 1950 en 1980 werden de vesten aangepast aan het toenemend autoverkeer. Met de aanleg van de ring moesten verschillende parken en promenades plaats maken voor een vierbaansweg. Met de verbreding van de ring werd de E. Remyvest versmald en verdween een deel van het bomenbestand.²⁵

Van deze tweede stadsomwalling is weinig gekend en archeologisch onderzoek kan hier nuttige informatie leveren. Door de schaarsheid van iconografische en schriftelijke bronnen en het ontbreken van materiële resten zijn weinig gegevens bekend over de manier waarop de muur werd opgebouwd. Echter geven heel wat factoren aan dat verder onderzoek niet tot nuttige kenniswinst zal leiden.

Zoals reeds vermeld werden de vesten omgevormd tot 19de-eeuwse boulevard die uiteindelijk een vierrijbaan-brede ring werd, wat gepaard ging met grote bodemingrepen. Op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen zijn duidelijk scherpe aflijningen te zien (Plan 6). Deze wijzen op diepe insnijdingen en artificiële veranderingen in het landschap. Op het hoogteprofiel is dit duidelijk af te lezen (Figuur 8). Ook de bodemkaart wijst op bebouwde gronden (OB) waarbij de ondergrond hoogstwaarschijnlijk verroerd is door antropogene bodemactiviteiten. Daarnaast ligt het plangebied ook binnen een bodemtype gekarteerd als OT. Ook deze code geeft aan dat de bodem hier sterk vergraven is (Plan 7). Cartografische bronnen geven aan dat het plangebied grenst aan de tweede stadsomwalling, maar dat het waarschijnlijk geen onderdeel is van de vesten, zoals op de Ferrariskaart zichtbaar is (Plan 8). Op de Atlas der Buurtwegen is de gracht van de omwalling gedempt en loopt de boulevard langs de omwalling. Het plangebied ligt ten westen van de boulevard (Plan 9). Op de Vandermaelenkaart is de omwalling verdwenen, maar bestaat de aardewal nog waarbij de weg het landschap insnijdt (Plan 10). Kaartmateriaal uit de 20ste eeuw en luchtfotografie tonen de sterke veranderingen aan die de laatste 50 jaar plaatsgevonden hebben. De topografische kaart van 1952-1955 toont voor het eerst binnen het plangebied een toegangsweg naar het nabijgelegen gebouw (Plan 11). Op de orthofoto in 1971 is het plangebied nog geen onderdeel van de ring, terwijl de orthofoto 1979-1990 duidelijk een ander beeld weergeeft (Plan 12 - Plan 13). De oprit naar de ring vanaf de Brusselse steenweg (N2) is hier verwezenlijkt met daarbij de brug over diezelfde weg. Het plangebied is sindsdien onderdeel van het wegtracé van de ring (Plan 13 - Plan 14). Daarnaast geven foto's van een amateurfotograaf aan welke immense impact de aanleg van de ring had. Bij de aanleg werden over het hele tracé verschillende stukken van de grondvesten van de omwalling verwijderd (Figuur 9 - Figuur 10).

²⁵ IOE 2019 ID 306956; LEUVENS HISTORISCH GENOOTSCHAP & REGIONAAL LANDSCHAP DIJLELAND VZW 2017

Figuur 8: Hoogteprofiel van het plangebied. Tussen 50 m en 70 m (afstand-as) ligt de ring(R23)

	Leuven Rennessingel	Projectnummer BAAC: 2019-0814	Datum: 2-8-2019
	Plangebied op DHMII en hoogteprofiel	Projectcode bureauonderzoek: 2019G270	Schaal: 1:1250

Plan 6: Plangebied en hoogteprofiel op Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen(DHM)²⁶ (1:1; digitaal; 2-8-2019)

²⁶ AGIV 2019b

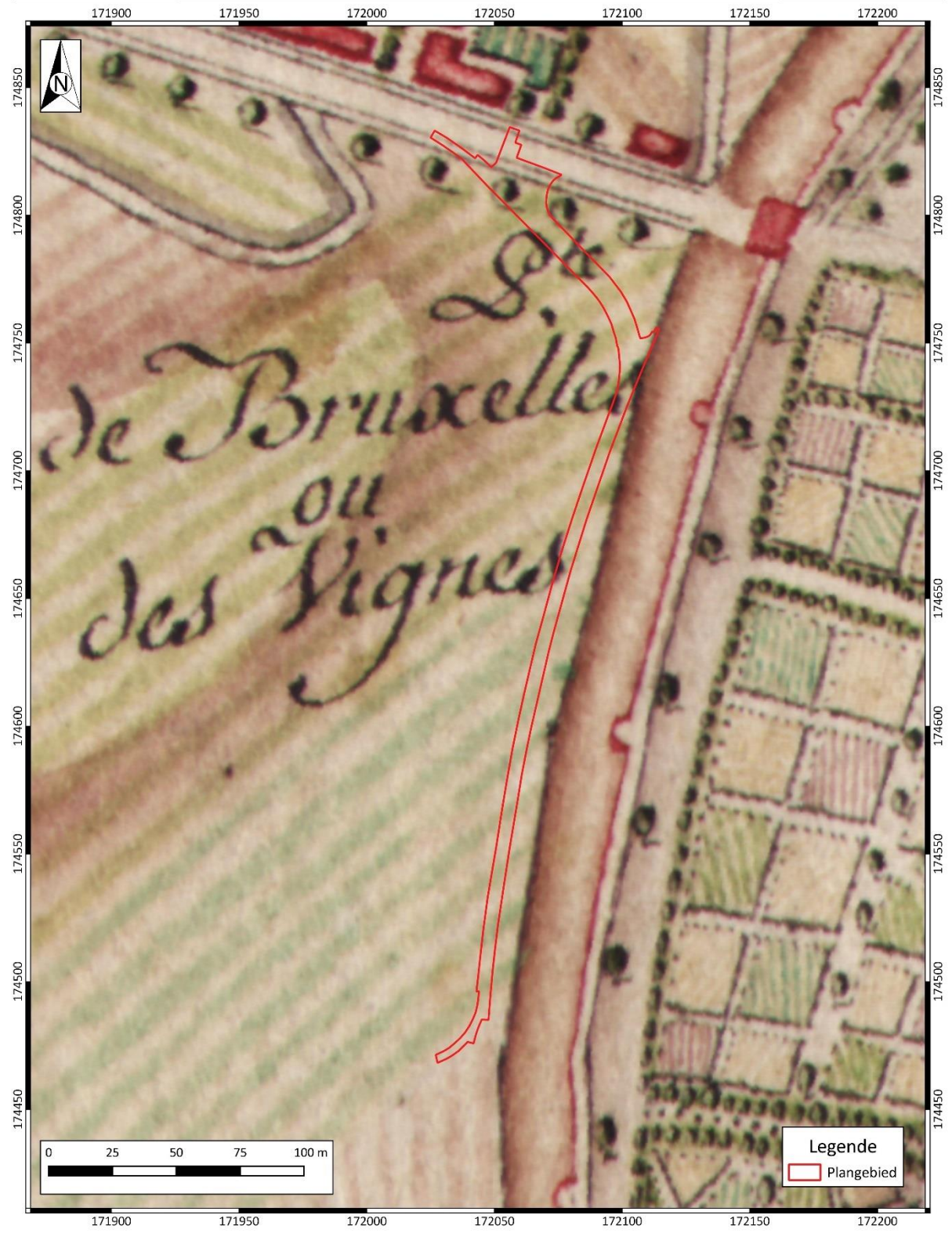
	Leuven Rennensingel	Projectnummer BAAC: 2019-0814	Datum: 2-8-2019
	Plangebied op bodemkaart	Projectcode bureauonderzoek: 2019G270	Schaal: 1:1250

Plan 7: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²⁷ (1:1; digitaal; 2-8-2019)

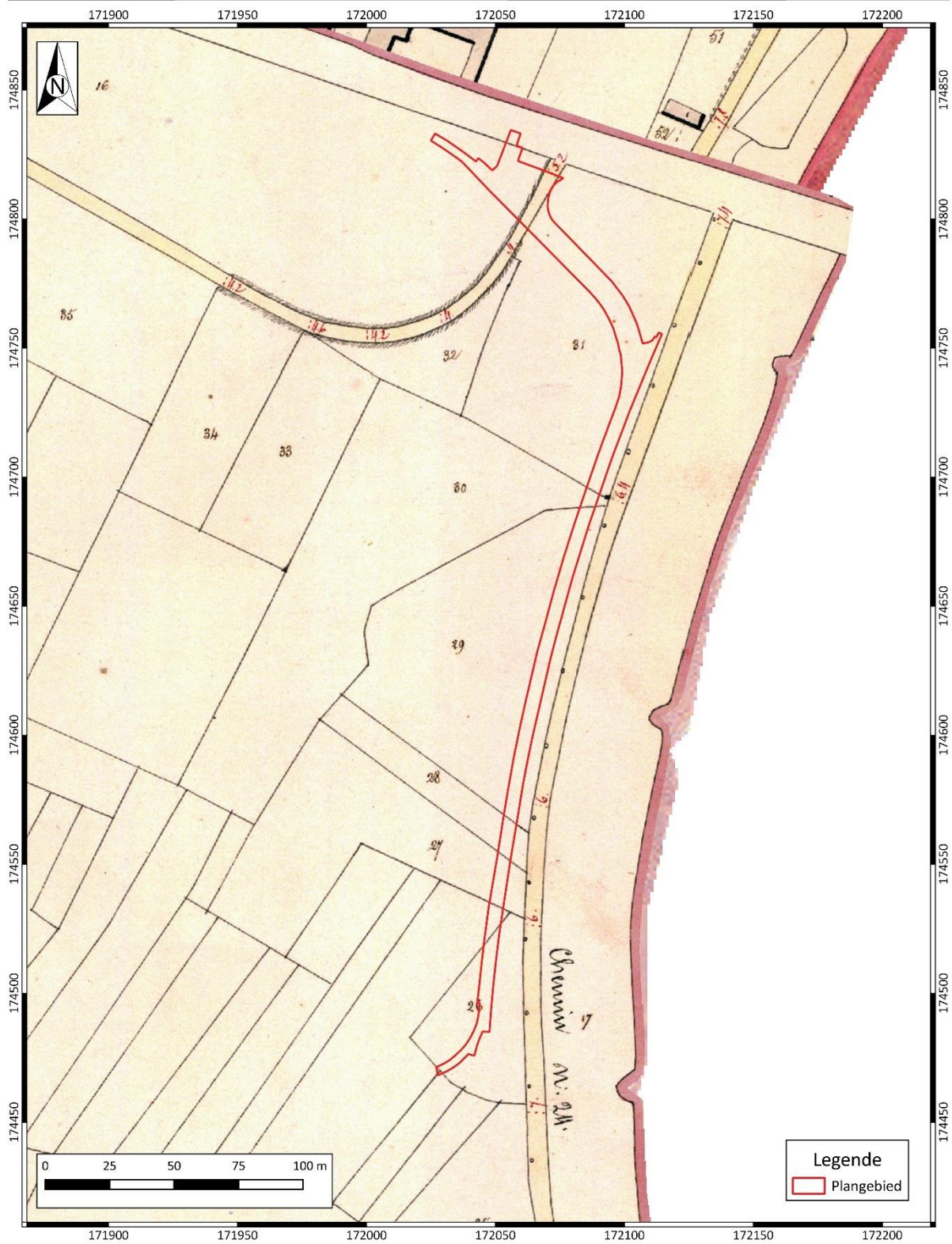
²⁷ AGIV 2019a

	<p>Leuven Rennensingel</p>	<p>Projectnummer BAAC: 2019-0814</p>	<p>Datum: 2-8-2019</p>
	<p>Plangebied op Ferrariskaart (1777)</p>	<p>Projectcode bureauonderzoek: 2019G270</p>	<p>Schaal: 1:1250</p>

Plan 8: Plangebied op de Ferrariskaart (1777)²⁸ (1:11.520; digitaal; 2-8-2019)

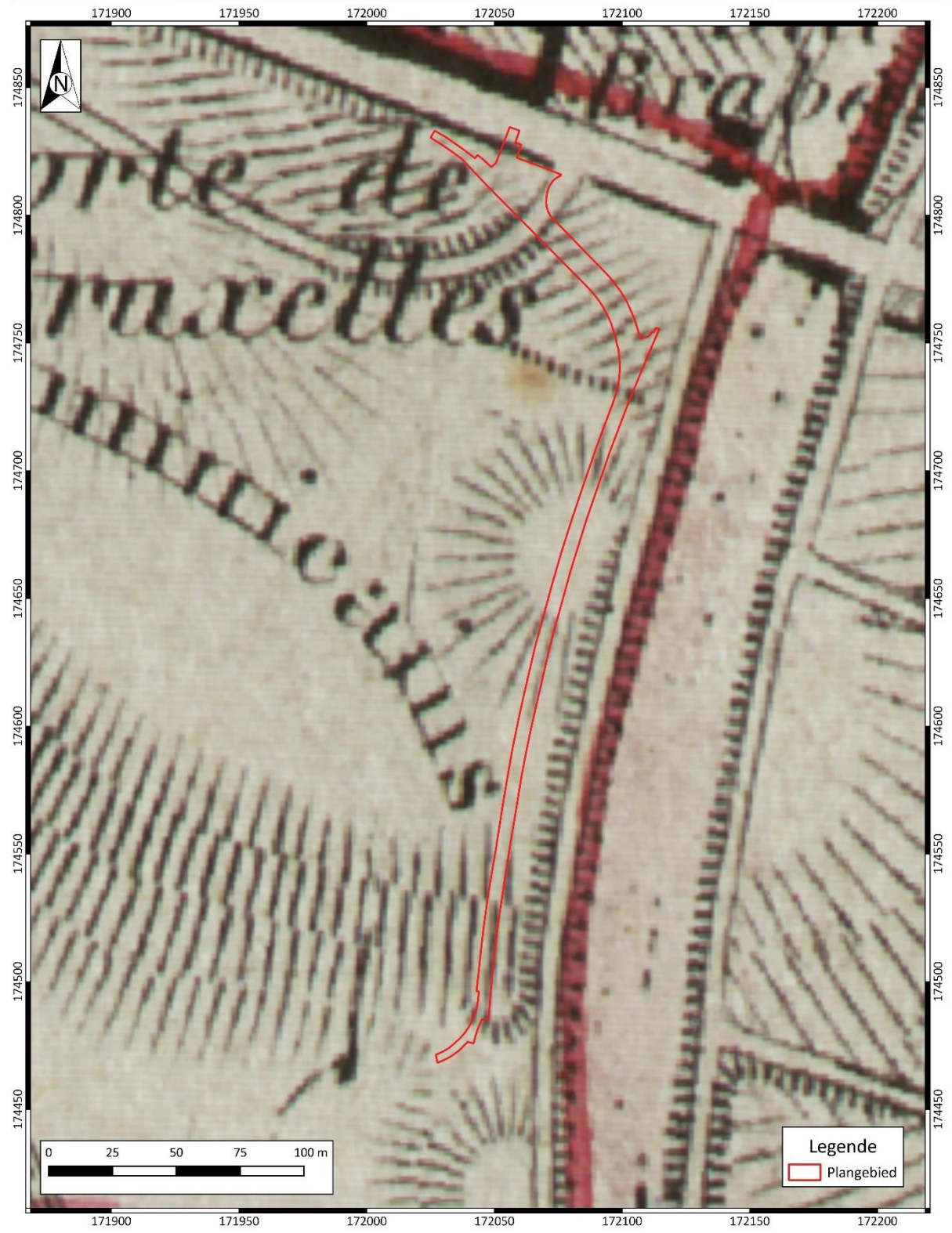
²⁸ GEOPUNT 2019b

Plan 9: Plangebied op Atlas de Buurtwegen (ca.1840)²⁹ (1:2.500; digitaal; 2-8-2019)

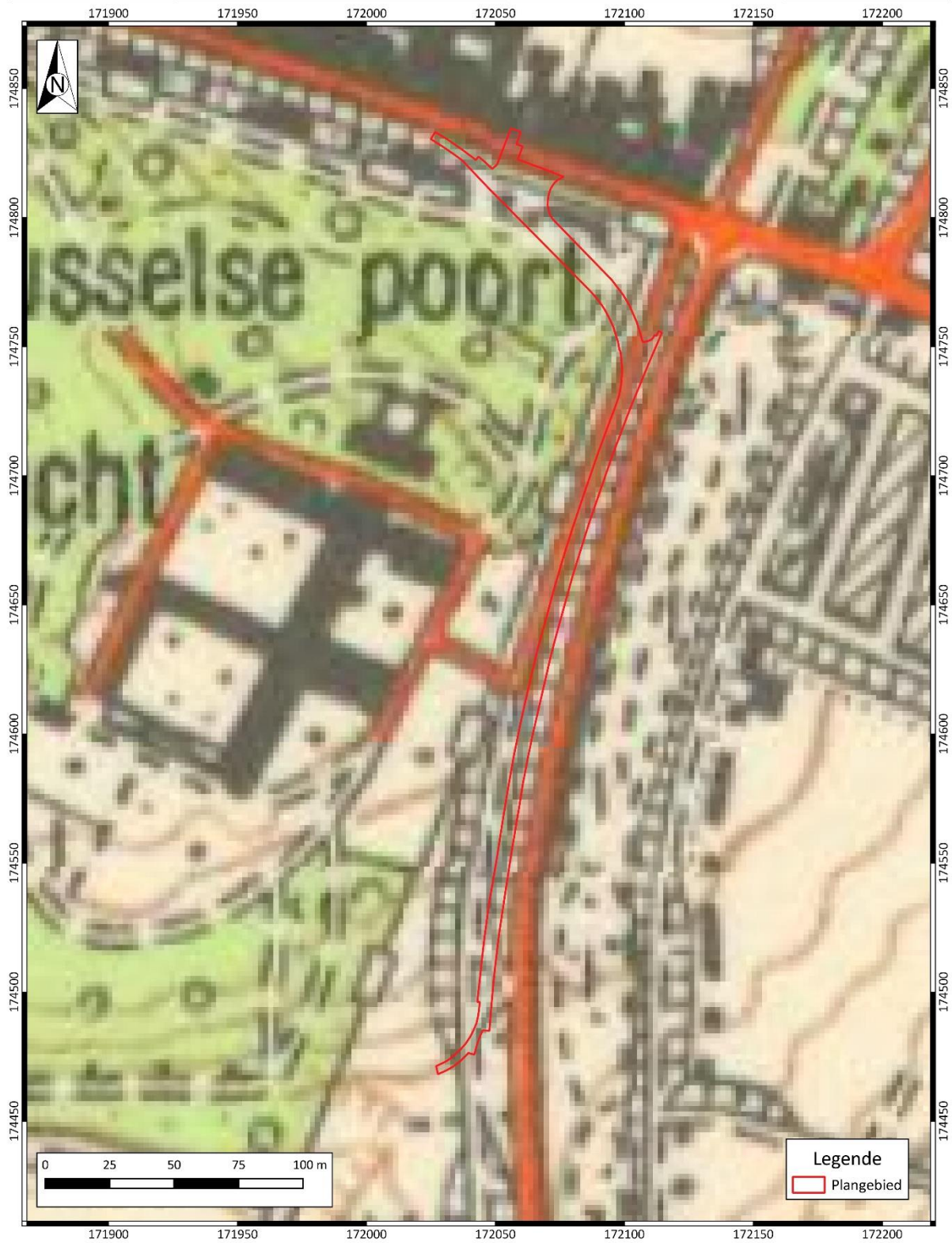
²⁹ GEOPUNT 2019a

	<p>Leuven Rennensingel Plangebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854)</p>	<p>Projectnummer BAAC: 2019-0814 Projectcode bureauonderzoek: 2019G270</p>	<p>Datum: 2-8-2019 Schaal: 1:1250</p>
---	---	--	---

Plan 10: Plangebied op de Vandermaelenkaart³⁰ (1:20.000; digitaal; 2-8-2019)

³⁰ GEOPUNT 2019c

Plan 11: Plangebied op de topografische kaart uit 1952-1955³¹ (1:25 000; digitaal; 2-8-2019)

³¹ CARTESIUS 2019

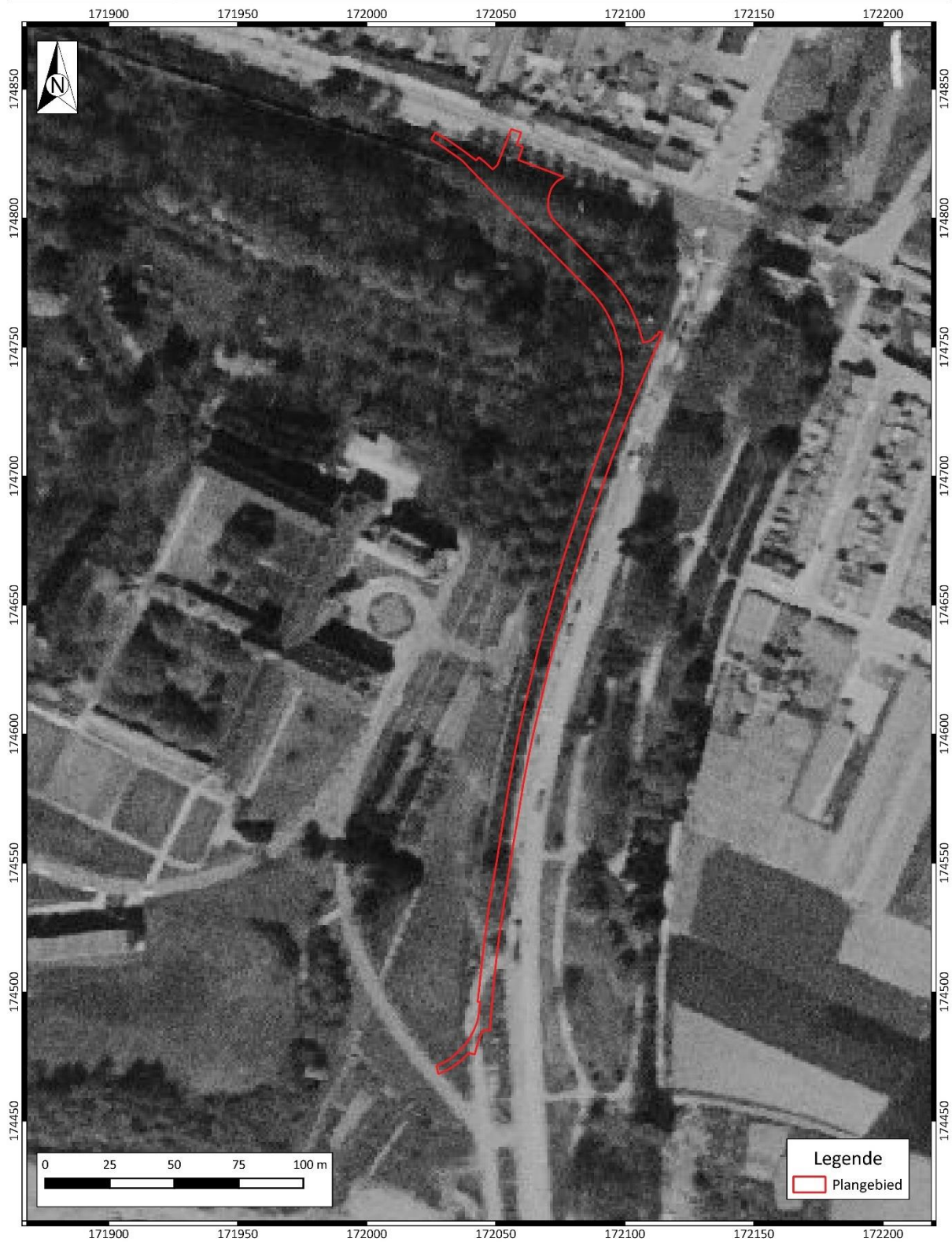

Leuven Rennensingel

Plangebied op orthofoto 1971

Projectnummer BAAC: 2019-0814
Projectcode bureauonderzoek: 2019G270

Datum: 2-8-2019
Schaal: 1:1250

Plan 12: Plangebied op orthofoto van 1971³² (1:1; digitaal; 2-8-2019)

³² AGIV 2019d

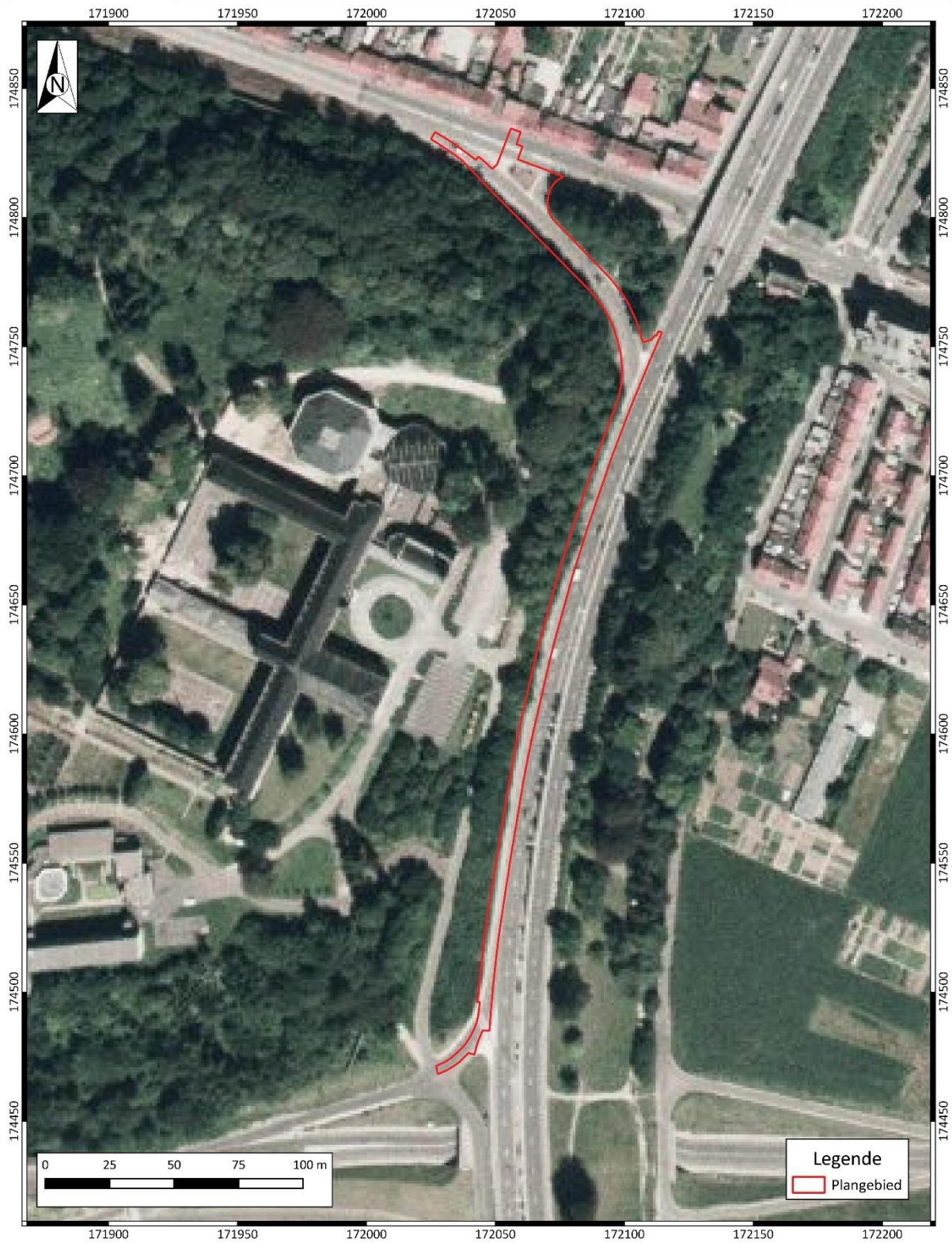

Leuven Rennensingel

Plangebied op orthofoto 1979-90

Projectnummer BAAC: 2019-0814
Projectcode bureauonderzoek: 2019G270

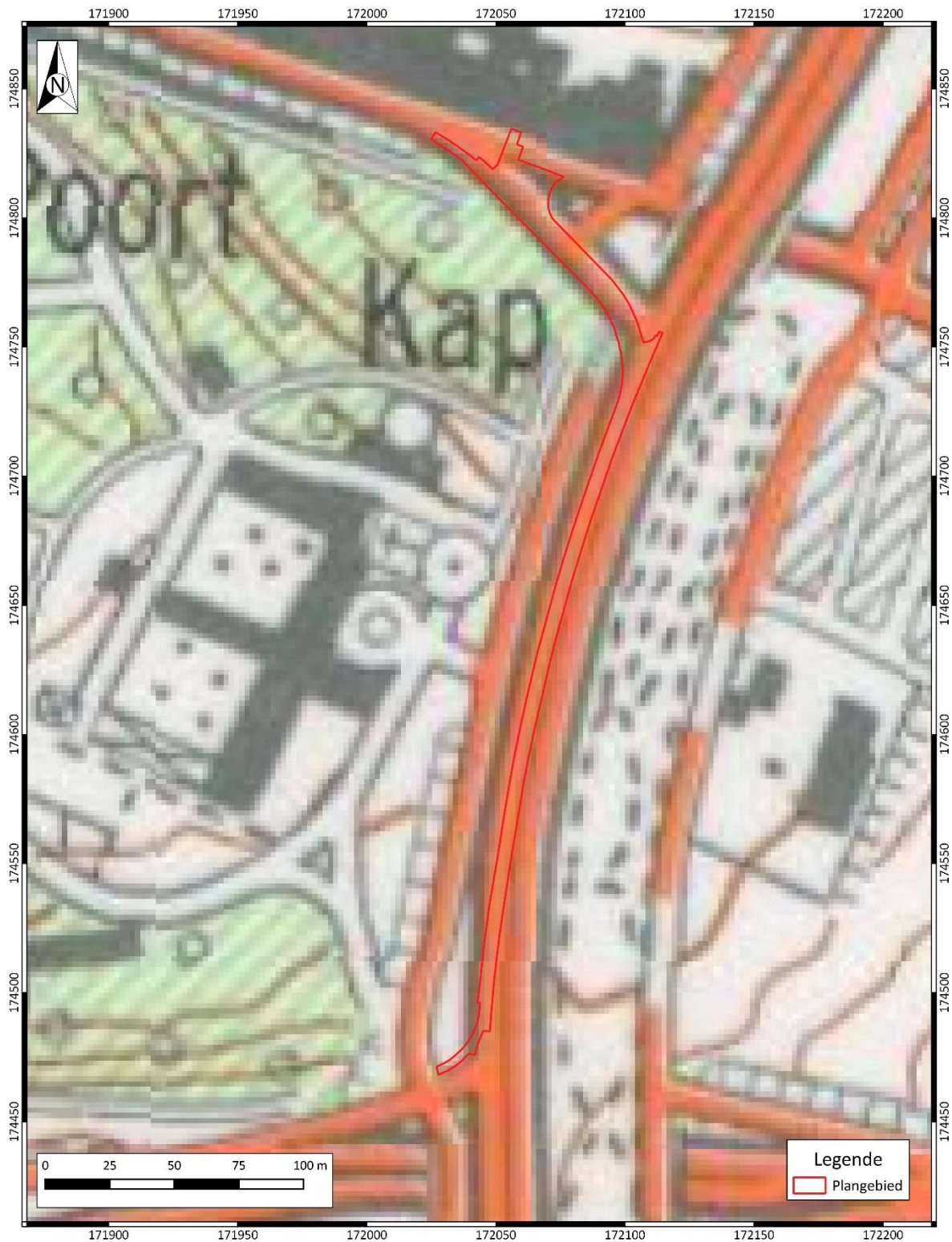
Datum: 2-8-2019
Schaal: 1:1250

Plan 13: Plangebied op orthofoto 1979-1990³³ (1:1; digitaal; 2-8-2019)

³³ AGIV 2019e

	Leuven Rennensingel	Projectnummer BAAC: 2019-0814 Projectcode bureauonderzoek: 2019G270	Datum: 2-8-2019 Schaal: 1:1250
	Plangebied op topografische kaart 1982		

Plan 14: Plangebied op topografische kaart uit 1982³⁴ (1:25000; digitaal; 2-8-2019)

³⁴ CARTESIUS 2019

Figuur 9: Aanleg ring in 1975, gefotografeerd door amateurfotograaf³⁵

Figuur 10: Grondvesten van de omwalling worden blootgelegd bij ringwerken ter hoogte van Albert Wouterstraat (richting kanaal)³⁶

³⁵ Nicéphore 2015

³⁶ Nicéphore 2015

1.4 Besluit

1.4.1 Datering, interpretatie en archeologische verwachting

Gezien de opzet van de *Archeologienota met Beperkte Samenstelling* kunnen binnen het onderzoeksterrein met hoge waarschijnlijkheid geen concrete archeologische sites of ensembles vastgesteld worden. Uit de historische beschrijving van het onderzoeksterrein werd duidelijk dat het terrein gelegen is ter hoogte van de tweede stadsomwalling uit de 14de eeuw. De bouw van de omwalling met gracht heeft een immense impact gehad op oudere archeologische lagen. In de 19de eeuw maakten de stadsmuren plaats voor een nieuwe boulevard en promenade. De aanleg van de ring rond Leuven in 1975 ging gepaard met sterke afgravingen waarbij met zekerheid delen van de stadsomwalling aangeroerd zijn (Figuur 10). De kans is groot dat hetzelfde gebeurde binnen het plangebied. Zowel het DHM als de bodemkaart bevestigen grote ingrepen in het landschap waarbij de ondergrond zwaar vergraven kunnen zijn. Daarnaast geven cartografische bronnen aan dat de omwalling met gracht eerder aan het plangebied grenst, dan dat deze binnen de contouren valt. De archeologische verwachting wordt hierdoor eerder laag ingeschat.

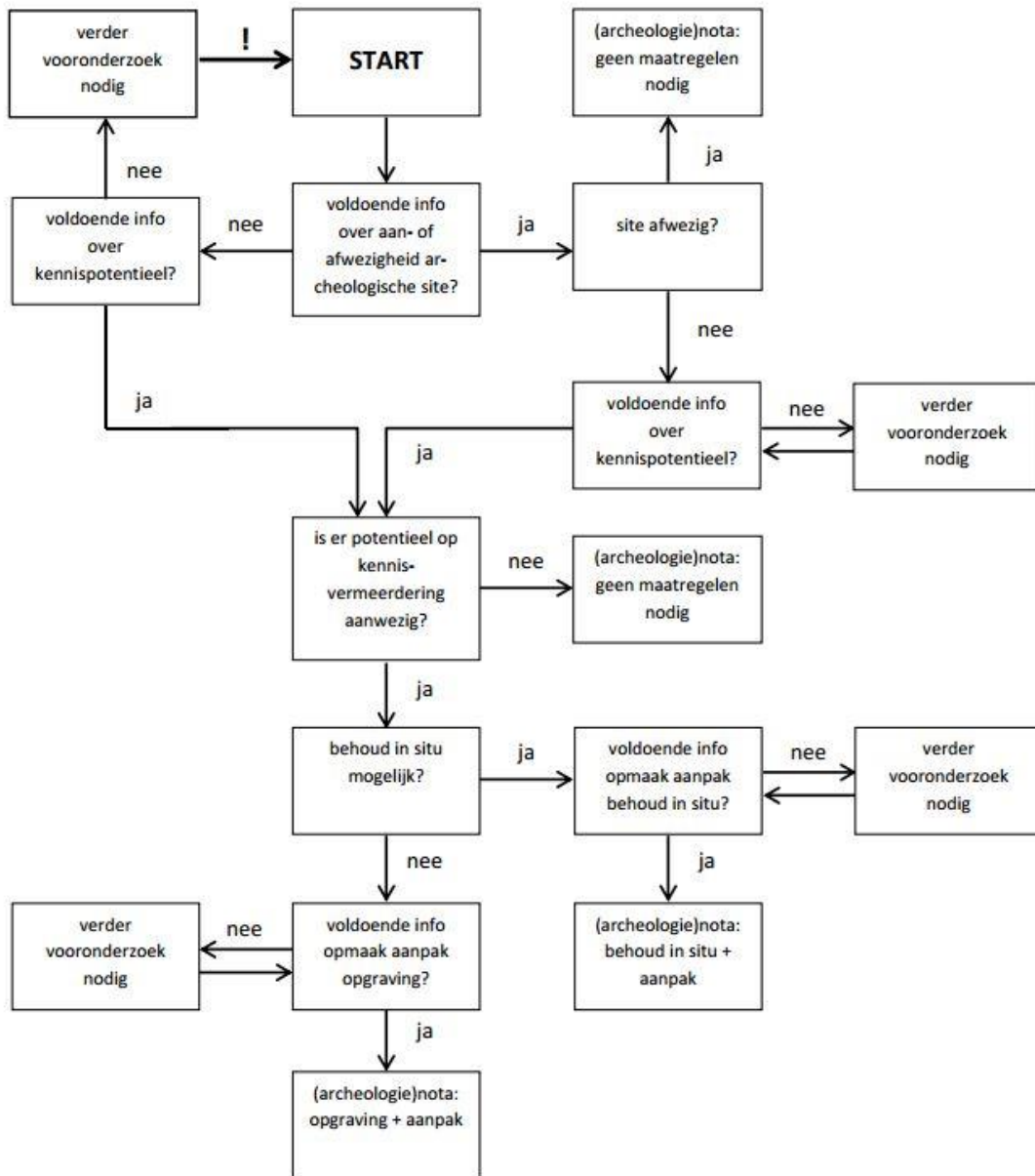
1.4.2 Potentieel op kennisvermeerdering

De geplande werken houden de verbreding van een enkelfietspad naar een dubbelrichtingsfietspad in. De bodemingrepen vinden grotendeels plaats binnen het bestaand weggabarit. Een strook van max. 120 cm breed wordt buiten het gabarit gepland, waarbij een deel van het bestaande talud afgegraven wordt. De diepte van de bodemingrepen zal niet meer dan 40 cm onder het bestaande niveau betreffen. Gezien de beperkte diepte en omvang van de ingrepen zal verder onderzoek niet leiden tot nuttige kenniswinst. Het potentieel op kennisvermeerdering wordt daarbij als laag ingeschat.

1.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Al deze elementen in beschouwing genomen, kan met zekerheid worden aangetoond dat de geplande werken binnen het plangebied niet zullen leiden tot het verlies van archeologische informatie. Gezien de lage archeologische verwachting door recente ontwikkelingen binnen het plangebied, de beperkte impact van de bodemingrepen en daarbij de weinige kans op kenniswinst, wordt **geen vervolgonderzoek aanbevolen**. Er wordt bijgevolg een vrijgave van het terrein voorgesteld (Figuur 11).

BAAC Vlaanderen wil de initiatiefnemer op zijn **vondstmeldingsplicht** wijzen, mocht er toch archeologische resten tevoorschijn komen tijdens de werken. Hiervoor dient contact opgenomen te worden met het agentschap Onroerend Erfgoed.

Figuur 11: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek³⁷

³⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, fig.3.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt. Er werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Binnen het plangebied *Leuven, Rennessingel* zal door de initiatiefnemer een dubbelrichtingsfietspad aangelegd worden ter vervanging van een bestaand enkelvoudig fietspad. De breedte van de werken houdt ca. 5,29 m in. Het merendeel van de werken vindt plaats binnen het weggabarit. Slechts een strook van maximum 120 cm valt daarbuiten. Hierbij wordt de voet van een oplopend talud gedeeltelijk afgegraven. De aanleg van het fietspad, met daarbij een voetpad en bijhorende veiligheidsstroken kennen een opbouw van ca. 40 cm.

Het plangebied ligt binnen een archeologisch vastgestelde zone. Daarnaast valt het plangebied samen met een beschermd stad-of dorpsgezicht *tweede stadsomwalling van Leuven: deel Edouard Remyvest*.

Binnen deze archeologienota werd gekeken naar de historische en recente ontwikkelingen binnen het onderzoeksgebied. Hierbij werd beroep gedaan op zowel historische en cartografische bronnen, als op het DHM en de bodemkaart. Uit deze bronnen kwam aan het licht dat het plangebied grenst aan de tweede stadsomwalling uit de 14de eeuw. Echter wordt de archeologische verwachting eerder laag ingeschat door de recente ontwikkelingen binnen het plangebied, waarbij met de aanleg van de ring in 1975 gepaard ging met grote bodemingrepen.

Al deze elementen in beschouwing genomen, kan met zekerheid worden aangetoond dat de geplande werken binnen het plangebied niet zullen leiden tot het verlies van archeologische informatie. Gezien de lage archeologische verwachting door recente ontwikkelingen binnen het plangebied, de beperkte impact van de bodemingrepen en daarbij de weinige kans op kenniswinst, wordt **geen vervolgonderzoek aanbevolen**. Er zijn geen verdere maatregelen nodig en het terrein kan bijgevolg vrijgegeven worden (Figuur 11).

BAAC Vlaanderen wil de initiatiefnemer op zijn **vondstmeldingsplicht** wijzen, mocht er toch archeologische resten tevoorschijn komen tijdens de werken. Hiervoor dient contact opgenomen te worden met het agentschap Onroerend Erfgoed.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Streetviewbeeld van huidige situatie: oprit vanaf N2 naar R23	6
Figuur 2: Streetviewbeeld van huidige situatie: R23 met aanduiding fietsstrook	6
Figuur 3: Streetviewbeeld van huidige situatie: overgang metselwerk talud	7
Figuur 4: Doorsnede van de toekomstige inplanting	10
Figuur 5: Doorsnede van de toekomstige inplanting	10
Figuur 6: Doorsnede van de toekomstige inplanting	11
Figuur 7: Ontwerpplan	11
Figuur 8: Hoogteprofiel van het plangebied. Tussen 50 m en 70 m (afstand-as) ligt de ring(R23).....	16
Figuur 9: Aanleg ring in 1975, gefotografeerd door amateurfotograaf	26
Figuur 10: Grondvesten van de omwalling worden blootgelegd bij ringwerken ter hoogte van Albert Wouterstraat (richting kanaal).....	26
Figuur 11: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.....	28

4 Lijst met tabellen

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:10.000; digitaal; 1-8-2019).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:1; digitaal; 1-8-2019).....	3
Plan 3: Plangebied met aanduiding beschermde stads-en dorpsgezichten op de GRB (1:1; digitaal; 1-8-2019) ...	5
Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto: deel 1 (1:1; digitaal; 1-8-2019).....	8
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto: deel 2 (1:1; digitaal; 1-8-2019).....	9
Plan 6: Plangebied en hoogteprofiel op Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen(DHM) (1:1; digitaal; 2-8-2019)	17
Plan 7: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 2-8-2019)	18
Plan 8: Plangebied op de Ferrariskaart (1777) (1:11.520; digitaal; 2-8-2019)	19
Plan 9: Plangebied op Atlas de Buurtwegen (ca.1840) (1:2.500; digitaal; 2-8-2019).....	20
Plan 10: Plangebied op de Vandermaelenkaart (1:20.000; digitaal; 2-8-2019)	21
Plan 11: Plangebied op de topografische kaart uit 1952-1955 (1:25 000; digitaal; 2-8-2019)	22
Plan 12: Plangebied op orthofoto van 1971 (1:1; digitaal; 2-8-2019).....	23
Plan 13: Plangebied op orthofoto 1979-1990 (1:1; digitaal; 2-8-2019)	24
Plan 14: Plangebied op topografische kaart uit 1982 (1:25000; digitaal; 2-8-2019).....	25

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. Geoportaal. Available at:
<https://geo.onroendergoed.be>.

AGIV, 2019a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemkaart.

AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2019c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2019d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2019e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

- AGIV, 2019f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2019g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2019. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- GEOPUNT, 2019a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2019c. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- GOOGLE, Google Street View. Available at: <https://www.google.be> [Accessed January 11, 2018].
- IOE, 2019. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- LEUVENS HISTORISCH GENOOTSCHAP & REGIONAAL LANDSCHAP DIJLELAND VZW, 2017. *Verborgene parels rond de Brusselsepoort (Open Monumentendag 2017)*, Leuven: Provincie Vlaams-Brabant dienst erfgoed.
- Nicéphore, 2015. Mijn foto's en dia's. Aanleg van de ring rond Leuven in 75 -76. *Interessante papieren en muziek van de rommelmarkt*.

6 Bijlagen

BIJLAGE I Ontwerpplan